

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра етнології і археології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕТНОЛОГІЯ

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітня програма «Середня освіта (Історія)»
Спеціальність А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями)
Предметна спеціальність А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)
Галузь знань А Освіта

Затверджено на засіданні
кафедри етнології і археології
протокол № 1 від 29 серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Етнологія
Викладач (-і)	Костючок Петро Леонтійович, к.і.н., професор кафедри етнології і археології
Контактний телефон викладача	
Е-mail викладача	petro.kostyuchok@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Вівторок о 15.00.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
«Етнологія» є обов'язковим освітнім компонентом освітньо-професійної програми для здобуття освітнього рівня бакалавра з галузі знань А Освіта, спеціальності А4 «Середня освіта (за предметними спеціальностями)» предметної спеціальності А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта). «Етнологія» передбачає вивчення розвитку уявлень про головні тенденції етнологічної науки на сучасному етапі, питань теорії етносу, етногенезу та етнічної історії, сучасної класифікації народів світу, традиційних і сучасних форм життєдіяльності етносів різних континентів, особливостей міжетнічної комунікації, етнічної картини світу, етнічної свідомості. Лекційні та семінарські заняття допоможуть здобувачам освіти глибше засвоїти вузлові питання етнічного розмаїття світу, ознайомитися з історією етнологічної науки, оперувати науковою етнологічною термінологією, теоріями, концепціями, вивчити основи етнопсихології, етнічних процесів та етнічної культури. На семінарських заняттях здобувачі освіти оволодівають основами наукового дослідження, навчаються самостійно оцінювати етнічні процеси, висловлювати і аргументувати власні думки. Предметом вивчення навчальної дисципліни є матеріальна культура народів, обряди, звичаї, вірування, система виховання, розселення народів, демографічні процеси, етнічна самосвідомість.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
Метою вивчення навчальної дисципліни є сформулювати знання про форми впливу людини, суспільства, держави на етнічні процеси і явища; формувати етнічну свідомість і культуру поведінки для гармонійного засвоєння цінностей свого народу і загальнолюдських здобутків; забезпечувати передачу етнокультурних традицій з покоління в покоління; запобігати поширенню етнічної упередженості й пересудів; плекати культуру міжетнічного спілкування; синтезувати результати інших гуманітарних і природничих наук для глибокого і всебічного пізнання етнічної сфери життєдіяльності людського суспільства. <i>Завдання курсу</i> полягає у вивченні студентами проблем, пов'язаних з історією світової етнологічної думки, новітніх інтерпретацій етнічного розвитку світу, етнічну картину людства та її багатоманітність, основи теоретичної етнології, особливості протікання етнічних процесів і конфліктів. Основними цілями вивчення дисципліни є: • етапи становлення етнології як самостійної галузі знань; • основи методології етнологічного дослідження; • світові етнологічні школи, їх теорії та ідеї; • класифікацію етносів, критерії, види та їх характеристику; • сучасний стан розробки теорії етносу, нації, етнічності; • основні характеристики та компоненти психології етносу;	

- сутність процесів етнічного розмежування та згуртування;
- основні риси сучасних етнічних процесів в світі;
- сутність і типологію етнічних конфліктів;
- проблему співвідношення етнічного і культурного, етнічного і релігійного; значення звичаїв і ритуалів в житті того чи іншого представника етносу;
- принципи та методи представлення складної історичної інформації у логічно послідовній формі (характеристиці).

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен *вміти*:

- застосовувати методи історичного аналізу та синтезу історичних фактів, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки в історичному процесі;
- застосувати на практиці етнологічні методи;
- аналізувати різні фактори життєдіяльності етнічних спільнот;
- співставляти різні інтерпретації основних понять у викладі наукових шкіл;
- робити висновки на основі аналізу статичних і динамічних характеристик психології етносу;
- робити узагальнення та висновки на основі аналізу етнічного розвитку світу.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Пропонована дисципліна покликана розвинути наступні компетентності:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь з наук предметної спеціальності, педагогіки, психології, теорії та методики навчання, потребує інтеграції знань і прийняття рішень у практиці викладання історії та громадянської освіти в закладах загальної середньої освіти.

Загальні компетентності:

ЗК9. Здатність цінувати та поважати різноманітність та мультикультурність.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК5. Здатність розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, володіти базовими знаннями української та світової культури в контексті готовності майбутніх фахівців до спілкування у мультикультурному середовищі на основі толерантності, діалогу і співробітництва.

Програмні результати навчання студента, які формуються під час читання цієї дисципліни

ПРН6. Знати сучасні наукові підходи в галузі громадянської освіти, орієнтуватися в нормативно-правовій базі та структурі правової системи України.

ПРН9. Проводити історико-краєзнавчу та пошуково-дослідницьку роботу у закладах загальної середньої та позашкільної освіти із залученням учнів до вивчення культурної спадщини рідного краю.

ПРН12. Організовувати інклюзивне, безпечне та підтримувальне освітнє середовище з урахуванням індивідуальних та вікових особливостей учнів.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни д.ф.н. / з.ф.н.

лекції	22/6
семінарські заняття / практичні / лабораторні	28/4
самостійна робота	40/80

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Предметна спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибіркоий
---------	-------------------------	---------------------	-------------------------

1-й семестр	A4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)	1	нормативний
Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість год.		
	лекції д.ф.н / з.ф.н.	семін. заняття д.ф.н. / з.ф.н.	сам. роб. дф.н. / з.ф.н.
Тема 1. Становлення етнології як самостійної галузі знань.	2/2	2/-	2/6
Тема 2. Методи і методологія етнології.	-/-	2/-	2/6
Тема 3. Історія світової етнологічної думки	-/-	2/-	2/6
Тема 4. Новітні теоретичні розробки сучасної етнології	2/-	-/-	2/6
Тема 5. Етнічна картина світу	8/2	2/2	2/6
Тема 6. Етнос. Нація. Етнічність	2/2	2/2	2/6
Тема 7. Теорія етносу.	-/-	2/-	2/6
Тема 8. Теорія нації.	-/-	2/-	2/6
Тема 9. Процеси етнічного розмежування та етнічного згуртування.	2/-	2/-	2/6
Тема 10. Етнічні контакти.	-/-	2/-	2/6
Тема 11. Сучасні етнічні процеси.	2/-	-/-	2/6
Тема 12. Етнопсихологія.	2/-	2/-	2/6
Тема 13. Етнічні конфлікти.	-/-	2/-	4/2
Тема 14. Етнополітичні конфлікти	2/-	2/-	4/2
Тема 15. Етнічна культура.	-/-	2/-	4/2
Тема 16. Етнос і релігія	-/-	2/-	4/2
ЗАГ:		22/6	28/4
		40/80	
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Семестровий контроль рівня знань та успішності студентів відбувається у формі екзамену. Підсумкова оцінка (максимум 100 балів) визначається як сума балів за поточний контроль знань (50 балів) та результатів екзаменаційної роботи (50 балів). Підсумковий бал складається з суми підсумкового балу за семінарські заняття (максимально 15 балів), балу за колоквиум (максимально 10 балів), балу за контроль самостійної роботи (максимально 15 балів) і балу за індивідуальну роботу (максимально 10 балів), оцінки на іспиті (максимально 50) та в сукупності становить максимально 100 балів. Сумарна кількість – 100 балів.		
	Шкала оцінювання		
	Університетська	Національна	Шкала ЄКТС
	90-100	відмінно	A
	80-89	добре	B
	70-79		C
	60-69	задовільно	D
	50-59		E
	26-49	незадовільно	FX

		(з можливістю повторного складання)		
	1-25	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	F	
Вимоги до письмових робіт	Семестровий підсумковий контроль з навчальної дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень студента. Він проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового екзамену у терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному робочою програмою дисципліни. Екзамен – форма підсумкового контролю, яка передбачає перевірку розуміння студентом теоретичного та практичного програмного матеріалу з усієї дисципліни, здатності творчо використовувати здобуті знання та вміння, формувати власне ставлення до певної проблеми тощо.			
Семінарські заняття	Оцінювання знань студентів на семінарських заняттях здійснюється за стобальною шкалою. Кожен студент зобов'язаний взяти участь не менше як на одній третині семінарських занять, проведених у групі впродовж семестру. Пропущене заняття або негативну оцінку студент зобов'язаний «відпрацювати» у формі, визначеній викладачем. При цьому може виставлятися оцінка, а попередня не впливатиме на середній бал студента.			
Умови допуску до підсумкового контролю	Форма і терміни підсумкового контролю визначаються навчальним планом. Студент(-ка) допускається до підсумкового контролю (іспиту) за умови відпрацювання усіх «заборгованостей» та набору 25 і більше балів під час поточного контролю.			
Підсумковий контроль	Форма підсумкового контролю – іспит.			

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи:

Контрольна письмова робота, як правило, виконується студентами на останньому семінарському занятті.

Академічна доброчесність: У Карпатському національному університеті ім. В. Стефаника навчальний процес побудований на основі дотримання принципів академічної доброчесності, прозорості та законності роботи. Як викладач, так і студент (-ка), повинні дотримуватися Положення про запобігання академічному плагіату, Положення про запобігання академічного плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти, Кодексу честі Прикарпатського (Карпатського) національного університету імені Василя Стефаника (<https://surli.cc/qlwgld>). У випадку запозичених робіт, відсутності посилань на використані джерела, випадків плагіату, виявів академічної недоброчесності (списування) викладач виставляє негативну оцінку та пропонує студентові повторно виконати необхідний вид роботи.

Відвідування занять та активна участь на лекціях, семінарських заняттях є обов'язковою умовою успішного складання екзамену з пропонованого курсу. За умови відсутності студента(-ки) на лекції чи семінарському занятті без поважних причин (довідки, виданої лікарською установою, заяви, підписаної в деканаті і т. п.), отримання негативної оцінки або невчасного виконання студентами індивідуальних робіт у визначений день має відбутися відпрацювання.

Політика курсу передбачає перездачу усіх невиконаних завдань у встановлений термін. Пропущене заняття студент(ка) може «відпрацювати» у формі, визначеній викладачем та кафедрою. Як правило, «відпрацювання» проходить в усній формі, шляхом вирішення тестових завдань на сайті дистанційного навчання тощо.

Неформальна освіта: Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському (Карпатському) національному університеті імені Василя Стефаника» (<http://surl.li/epwgcc>).

8. Рекомендована література

Основна література:

1. Етнографія України: навчальний посібник / За ред. С.А.Макарчука. Львів, 1994.
2. Етнологія: термінологічно-понятійний довідник: навч. посіб. для студ. Луцьк, 2009. 242 с.
3. Кафарський В. І., Савчук Б. П. Етнологія: підручник. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 432 с.
4. Костючок П. Культурні маркери національної ідентичності. Вісник Прикарпатського університету. Історія. 2012. Вип. 22.
5. Мала енциклопедія етнодержавознавства / за ред. Ю. Римаренка. Київ, 1997. 942 с.
6. Савчук Б., Кафарський В. Вступ до етнології. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2003. 20 с.
7. Тиводар М.П. Етнологія: Навчальний посібник. Львів: Світ, 2004. 624 с.
8. Хоптяр Ю.А. Етнологія. Київ, 2008. 144 с.
9. Юрій М.Ф. Етнологія. Навчальний посібник. Київ, 2006. 360 с.
10. Benedict R. Patterns of Culture. New York : Mariner Books, 2005. 291 p.
11. Duranti A. Linguistic Anthropology. Cambridge : CUP, 1997. 398 p.
12. Miller B. Cultural Anthropology. 4th ed. Boston : Pearson Education, 2007.

Додаткова література

1. Ігнатенко І. Етнологія для народу: свята, традиції, звичаї, обряди, прикмети, вірування українців Київ, 2016. 319 с.
2. Мушкетик Л. Сучасна угорська етнологія: осередки, напрями досліджень, персоналії. Київ : ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, 2017. 399 с.
3. Стадник М. Етнологія релігії у філософсько-теоретичних студіях Галини Лозко (Рецензія на книгу: Лозко Галина. Етнологія релігії. Наукові статті. Миколаїв: Іліон, 2023. 372 с.) Українознавчий альманах. 2023. Вип. 32. С. 70–75. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukralm_2023_32_13.
4. Myronova N., Maksymova A., Senchylo-Tatlilioglu N., Kostyuchok P., & Nastenka S. Linguistic divergence in the context of globalization: an analysis of linguistic changes and its impact on cultural identity. ad alta: Journal of Interdisciplinary Research. 2024. 14 (1, Special Issue XLII), 129–134. <https://doi.org/10.5281/zenodo.11913633>

Інформаційні ресурси

1. Інститут історії України НАН України <https://history.org.ua/>
2. Наукова бібліотека ПНУ – <http://lib.pnu.edu.ua/>
3. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського – <http://www.nbuv.gov.ua/>

Викладач Костючок П. Л. професор кафедри етнології і археології